

ЕКОНОМІКА СУБ'ЄКТІВ
ГОСПОДАРЮВАННЯ

THE ECONOMY
OF BUSINESS ENTITIES

УДК 338.48 : 334.02

JEL Classification: O11, O31, L 83

Барна Марта

д.е.н., доцент, перший проректор
Львівський торгово-економічний університет
м. Львів, Україна

E-mail: martabarna@ukr.net

Білецька Ірина

к.е.н., завідувач кафедри міжнародної економіки, маркетингу і менеджменту
Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту
Тернопільського національного економічного університету

м. Івано-Франківськ, Україна

E-mail: luc_im@ukr.net

ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИЗМУ

Анотація

В умовах сучасної економіки ефективне функціонування та якісний розвиток підприємств значною мірою залежать від активності впровадження ними інноваційної діяльності, застосування інноваційних процесів в операційній, управлінській, маркетинговій сфері, освоєння і реалізації інноваційної продукції, послуг. У зв'язку з цим, постає доцільність обґрунтування ролі інноваційної діяльності в забезпеченні розвитку підприємств туризму

У статті структуровано стадії сутнісних характеристик інноваційної діяльності: проектування інновації; розробка інновації; тестування інновації; корегування інновації; впровадження інновації. Виділено системи атрибутів інноваційної діяльності. Обумовлено важливість інноваційної діяльності у контексті виконання сукупності стратегічних, тактичних і оперативних завдань функціонування соціально-економічних систем в умовах динамічної зміни параметрів, оточуючого їх середовища. В залежності від структурно-функціональних параметрів розвитку підприємства надано характеристики ролі інновацій у розрізі кожного з етапів його життєвого циклу. Окреслено чинники, які впливають на рівень ризику розробки та реалізації інвестиційного проекту. Охарактеризовано види інновацій туристичних підприємств та специфіку їх впровадження. Графічно зображено вплив інноваційної діяльності на забезпечення підтримки процесів розвитку туристичного підприємства.

Оскільки інноваційна діяльність відіграє стратегічно важливу роль у функціонуванні підприємств туризму, тому дослідження ролі інноваційної діяльності в забезпеченні розвитку туристичних підприємств дозволить максимізувати прибуток, структурувати перебудову бізнес-процесів, залучити незадіяні резерви розвитку, підвищити якість туристичних послуг, покращити керованість підприємства, оптимізувати транзакційні витрати, підвищити економічну безпеку підприємства та споживачів туристичних послуг, автоматизувати технологічні процеси і покращити засади раціонального природокористування.

Ключові слова: розвиток, туристичне підприємство, інноваційна діяльність, життєвий цикл.

Вступ.

Безперервні зміни та оновлення параметрів інституційно-економічного середовища, невинний розвиток науково-технічного прогресу, лібералізація економічних відносин та загострення конкурентної боротьби на споживчих ринках вимагають перегляду усталених підходів до забезпечення управлінсько-ресурсної підтримки процесів розвитку суб'єктів господарювання в розрізі всіх видів економічної діяльності, в тому числі й туристичних підприємств. Налагодження ефективних бізнес-процесів підприємств туризму, які б змогли формувати резерви для адекватного реагування на виклики оточуючого їх середовища та забезпечувати збалансування економічної, соціальної та екологічної сфер у контексті досягнення засад сталого розвитку, потребує не лише нарощення ресурсних потужностей підприємств, пошуку незадіяних джерел покращення їх фінансового забезпечення, дотримання раціональних підходів до управління туристичними підприємствами, але й безперервної підтримки оновлення структурно-функціональних параметрів діяльності підприємств через реалізацію механізмів впровадження в практику господарювання сучасних інновацій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Сутнісно-змістовим характеристикам інноваційної діяльності присвячені праці С. Покропивного, Т. Майорової, П. Микитюка і Б. Сеніва, Р. Квасницької та Н. Ардашкіної. Понятійно-категорійний апарат інноваційної діяльності туристичного підприємства добре розкритий у роботах О. Гарбери. Проте питання впливу інноваційної діяльності в забезпеченні розвитку туристичних підприємств залишається недостатньо розкритим.

Мета.

Метою статті є вивчення впливу інноваційної діяльності на забезпечення підтримки процесів розвитку туристичного підприємства.

Методологія дослідження.

У процесі дослідження використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи: системного аналізу (для розкриття основ понятійного апарату інноваційної діяльності); статистичного аналізу та систематизації (для визначення завдань інноваційної діяльності та ролі інновацій, залежно від етапу життєвого циклу туристичного підприємства); емпіричного синтезу та узагальнення (для визначення позитивних та негативних якостей досліджуваних методик); графічний метод (для наочного зображення теоретичного й аналітичного матеріалу).

Результати.

Концептуальною ознакою інноваційної діяльності є її новітній характер, що забезпечує формування динамічних конкурентних переваг туристичного підприємства на ринку протягом конкретно визначеного періоду часу. Підприємства, що періодично впроваджують інновації мають не лише сприятливі передумови для отримання вищої норми прибутку за рахунок максимізації цін на спектр надаваних туристичних послуг, але й можливості для формування превентивних механізмів захисту своїх економічних інтересів, побудови ефективної системи протидії дестабілізуючому впливу ймовірних ризиків і загроз, збільшення частки на цільовому сегменті туристичного ринку та зменшення залежності від параметрів зміни кон'юнктури останнього.

Інновацію тлумачать через призму техніко-економічного процесу, який на засадах раціонального поєднання продуктів управлінської та розумової праці зумовлює до створення кращих за властивостями нових видів продукції та технологій, що забезпечує формування додаткових резервів для отримання вищої норми прибутку суб'єктами господарювання під час ведення конкурентної боротьби на їх цільовому сегменті споживчого ринку [8, с. 25]. Інновація є кінцевим результатом впровадження новацій з метою імплементації структурних змін у діяльності

цільового об'єкта в контексті максимізації масштабів соціально-економічної ефективності його функціонування [2]. Своєю чергою, В. Федоренко тлумачить інновацію з позиції процесу, що спрямований на проектування, створення, виробництво, розвиток та якісне вдосконалення нових видів продукції, технологій, обладнання, устаткування тощо [7, с. 16].

Учений С. Покропивний під інноваційною діяльністю розуміє цілеспрямований процес формалізації результатів наукових досліджень і науково-технічних досягнень у якісно новий (або ж вдосконалений) продукт, орієнтація на виробництво якого формує передумови для підвищення ефективності функціонування суб'єкта господарювання [6, с. 24]. На думку Т. Майорової, інноваційна діяльність є процесом трансформації досягнень науково-технічного прогресу в сферу практичного застосування, що охоплює випуск та поширення нових видів техніки та технологій, прогресивні міжгалузеві структурні зрушення, реалізацію довготермінових науково-технічних програм, фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних структурних змін у розрізі всіх сфер суспільного життя, розробку та впровадження нових ресурсощадних технологій тощо [3, с. 128]. Схожої позиції дотримуються П. Микитюк і Б. Сенів, які характеризуються інноваційну діяльність як комплекс практичних дій, спрямованих на використання науково-технічних результатів для отримання нових або поліпшення існуючих виробів, технологій, методів управління тощо [4, с. 9].

Враховуючи сутнісні характеристики інноваційної діяльності, можна структурувати такі її стадії: 1) проектування інновації; 2) розробка інновації; 3) тестування інновації; 4) корегування інновації; 5) впровадження інновації. Також доцільним є виділення таких систем атрибутів інноваційної діяльності:

1) параметри інноваційної діяльності тісно взаємопов'язані з рівнем розвитку науково-технічного прогресу в державі, що потребує постійного здійснення масштабних капіталовкладень у сегмент підтримки наукової сфери на макрорівні;

2) активізація темпів розвитку інноваційної діяльності обумовлюється парадигмою конкурентної боротьби в процесі функціонування соціально-економічних систем, що формує стимули до безперервного вдосконалення структурних параметрів останніх;

3) інноваційній діяльності притаманний чітко виражений циклічний характер, що зумовлено не лише обмеженістю ресурсного базису соціально-економічних систем, але й періодичним характером розвитку економічних циклів у часовому вимірі;

4) ефективність і розвиток інноваційної діяльності значною мірою визначається рівнем професійної кваліфікації та компетенції кадрового персоналу, що здійснює реалізацію інноваційного проекту;

5) кінцеві результати інноваційної діяльності мають бути комерціалізовані в процесі суспільно-ринкового обміну для подальшої екстраполяції в площину підвищення економічної, соціальної та екологічної ефективності функціонування соціально-економічних систем;

6) інноваційна діяльність потребує підтримки в сфері формалізації превентивних і захисних механізмів блокування витоку інформації, що містить науково-технічну таємницю в межах параметрів службового використання;

7) забезпечення належного рівня ефективності інноваційної діяльності потребує програмно-цільового моделювання стратегічних параметрів розвитку пріоритетних сегментів споживчого ринку.

Справедливою є позиція Р. Квасницької та Н. Ардашкіної, що інноваційна діяльність наділена комплексним системним характером, який агрегується з таких складових, як пошук ідей, ліцензій, патентів, кадрів, дослідницька робота, інженерно-технічна діяльність, винахідництво, конструювання, інформаційна та маркетингова політика. Очевидно, що такий комплексно-системний характер інноваційної діяльності обумовлює її важливість у контексті виконання сукупності стратегічних, тактичних і оперативних завдань функціонування соціально-економічних систем в умовах динамічної зміни параметрів, оточуючого їх середовища (рис. 1).

Очевидно, що комплексно-системний характер інноваційної діяльності апріорі посилює її

стратегічну роль у розрізі всіх сфер суспільно-економічного життя. Важливе місце інноваційна діяльність посідає й у функціонуванні підприємств туристичної галузі, що обґрунтовується не лише потребою в постійному вдосконаленні існуючих технологій задоволення вподобань і потреб споживачів туристичних послуг, але й доцільністю пошуку якісно нових підходів до максимізації отриманого прибутку туристичними підприємствами.

Рис. 1. Структуризація завдань інноваційної діяльності*

*Джерело: розробка автора

Системна стратегічна орієнтація на підтримку розвитку інноваційної діяльності туристичних підприємств мобілізує ресурсні резерви для посилення конкурентних переваг їх функціонування на ринку, що формалізується у наступному:

1) покращення рівня якості надаваних туристичних послуг, що забезпечує можливість утримання наявних ринкових позицій, розширення клієнтської бази та максимізації задоволення потреб споживачів;

2) реструктуризація технології функціонування низько ефективних бізнес-процесів туристичного підприємства та стратегічна переорієнтація на посилення його сильних сторін;

3) покращення керованості туристичного підприємства, у тому числі на засадах мінімізації ризиків прийняття ірраціональних управлінських рішень і допущення помилок суб'єктивного характеру;

4) оптимізація транзакційних витрат туристичного підприємства через реалізацію механізмів мінімізації умов невизначеності економічного середовища функціонування цього підприємства (у тому числі на засадах раціоналізації інформаційних потоків, покращення процесів збору, обробки, систематизації та зберігання інформації), а також вдосконалення системних засад його внутрішнього інституційного базису;

5) автоматизація бізнес-процесів туристичного підприємства, що забезпечує можливість підвищення оперативності прийняття управлінських рішень та мінімізацію рівня конфліктності середовища в процесі суспільно-ринкового обміну;

6) можливість залучення недостатньо задіяних резервів нарощення ресурсних потужностей,

що обумовлені глобалізацією туристичної галузі, на засадах активізації розвитку комунікаційних взаємозв'язків із потенційними зарубіжними контрагентами;

7) підвищення гарантій безпеки надаваних туристичних послуг клієнтам, що є одним із визначальних детермінант вибору пріоритетного туристичного підприємства та ведення конкурентної боротьби на ринку;

8) покращення параметрів ресурсно-ощадності функціонування підприємств туризму та імплементація засад раціонального природокористування, що забезпечує підвищення рівня екологічної ефективності господарювання цих підприємств.

Структурно-функціональні параметри розвитку підприємства змінюються залежно від його конкретного етапу життєвого циклу (зародження, зростання, зрілість, диверсифікація, занепад чи оновлення) [5]. Очевидно, що характеристика ролі інновацій у розрізі кожного з цього етапів також є диференційованою (рис. 2.).

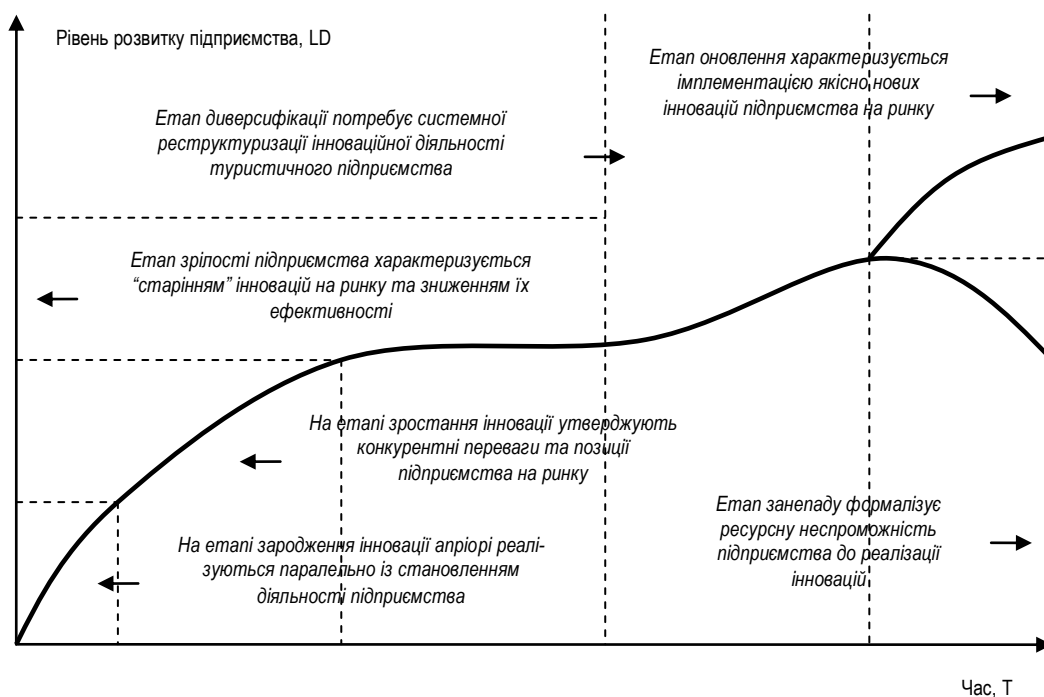

Рис. 2. Диференціація характеристики ролі інновацій, залежно від етапу життєвого циклу туристичного підприємства*

*Джерело: розробка автора.

Інноваційній діяльності туристичних підприємств, поряд з іншими видами діяльності, притаманний підвищений рівень ризику розробки та реалізації інвестиційного проекту.

Це обумовлено наявністю об'єктивного впливу цілого ряду чинників, серед яких, зокрема, такі:

1) реалізація інновацій, пов'язана з виконанням науково-технічної праці, яка потребує творчого підходу до її виконання, що ускладнює адекватне прогнозування її результатів та оцінювання фактичних обсягів, затраченими людино-годинами; 2) проектування та розробка інноваційного продукту передбачає організацію проведення цілого ряду експериментів, що не лише вимагає залучення масштабного фінансування, але й не гарантує отримання в кінцевому випадку

позитивного результату, що посилює ризики успішного завершення інноваційного проекту;

3) ведення інноваційної діяльності доволі часто потребує залучення туристичним підприємством, як внутрішніх інвестиційно-грошових ресурсів, так і позикових кредитних коштів, що підвищує ризики його залежності від зовнішнього капіталу;

4) розробка інновацій та їх ефективне впровадження на ринку туристичним підприємством ускладнено піддаються прогнозуванню, адже важко змоделювати не лише розвиток вподобань і потреб споживачів у часі, але й характер їх сприйняття впровадженої інновації на туристичному ринку;

5) інноваційна діяльність характеризується високим рівнем насиченої конкурентної боротьби на інноваційному ринку, що посилює загрози та ризики прояву ознак недобросовісної конкуренції;

6) процеси проектування, розробки та впровадження інновацій продукують інформацію, яка містить комерційну таємницю туристичного підприємства, що, своєю чергою, потребує реалізації адекватних заходів стосовно унеможливлення її витоку за межі службового користування обмеженого кола осіб;

7) реалізація інновацій потребує стратегічного перепроєктування структурно-функціональних параметрів діяльності туристичного підприємства та його ключових бізнес-процесів, що апіорі формує ризики часткової втрати традиційної ніші споживачів на туристичному ринку.

Мінімізація дестабілізуючого впливу ризиків ведення інноваційної діяльності потребує формування системно-послідовного адекватного її організаційно-економічного забезпечення через реалізацію механізмів фінансової, науково-технічної, управлінської та рекламної підтримки. Адже, формат набору інноваційних продуктів туристичного підприємства, з однієї сторони, формується з урахуванням вподобань і потреб споживачів, а з іншої – маркетингово-комунікаційні інструменти надають спектр можливостей для корегування споживчих настроїв на туристичному ринку.

На думку О. Гарбера, інноваційна діяльність туристичних підприємств розвивається в розрізі трьох стратегічних напрямів: перший – це проектування організаційних інновацій, що пов'язані з управлінськими аспектами розвитку підприємництва та туристичного бізнесу (реорганізація, поглинання конкуруючих суб'єктів через впровадження нової техніки та сучасних технологій, вдосконалення кадрової політики на засадах оновлення кадрового складу туристичного підприємства, підвищення кваліфікації, перепідготовки та стимулювання працівників, оптимізація фінансово-економічної діяльності підприємства); другий – розробка маркетингових інновацій, що націлені на максимізацію задоволення потреб споживачів туристичних послуг і нарощення потужностей підприємств через освоєння нових сегментів туристичного ринку; третій напрям передбачає орієнтацію на розробку та впровадження періодичних інновацій, що спрямовані на зміну споживчих властивостей туристичного продукту, покращення його позиціонування на ринку, підвищення безпечності туристичних послуг і зміцнення конкурентних переваг останніх [1, с. 31]. Очевидно, що диференціація видів інновацій туристичних підприємств повинна відбуватися не лише з урахуванням галузевих особливостей їх функціонування та сфери впровадження, але й перспективних параметрів розвитку туристичної індустрії. Характеристика видів інновацій туристичних підприємств та специфіка їх впровадження представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Види інновацій туристичних підприємств*

Вид інновації	Характеристика інновації	Специфіка впровадження інновації
Сервісно-продуктові	Передбачають орієнтацію на розробку та впровадження якісно нових туристичних продуктів, надання інноваційних сервісів туристам, що є новими для підприємства або ж володіють відмінними споживчими властивостями від існуючих аналогів на ринку.	Потребує залучення масштабної фінансово-інвестиційної підтримки, у тому числі на засадах горизонтально-вертикальної кооперації в інноваційній сфері. Вимагає також проведення комплексного аналізу ринку для визначення перспективних споживчих очікувань клієнтів.

Продовження табл. 1

Організаційно-управлінські	Спрямовані на запровадження нових підходів до управління туристичним підприємством, вдосконалення його організаційної структури, покращення керуваності інноваційного розвитку підприємства.	Реалізація інновацій зумовлює ризики виникнення протистояння змін, що їх супроводжують, адже останні призводять до перерозподілу традиційних повноважень і сфер впливу на підприємстві.
Ринково-маркетингові	Передбачають зміну усталених підходів до просування туристичних продуктів на ринку через реалізацію механізмів рекламної політики, використання інноваційних методів дослідження ринку, активізації електронних продаж тощо.	Потребує постійного збору, систематизації та обробки ринкової інформації, розвитку горизонтально-вертикальних комунікаційних зв'язків між суб'єктами туристичного ринку та диверсифікації каналів охоплення його пріоритетного сегменту.
Технологічні	Спрямовані на техніко-технологічну модернізацію туристичних підприємств, підвищення оперативності їх бізнес-процесів та автоматизацію прийняття оперативних управлінських рішень.	Потребують забезпечення адекватної технічної підтримки, наявності сучасного обладнання та оптимізації складових елементів техніко-технологічних карт туристичного підприємства.
Екологічні	Нацлені на впровадження енергоощадних технологій, становлення засад раціонального природокористування в процесі надання туристичних послуг, розвиток екологічного туризму.	Реалізація екологічних інновацій притаманна підприємствам, що орієнтовані на довгострокову перспективу функціонування та потребують наявності мотивів у керівництва підприємства щодо їх впровадження.

*Джерело: розробка автора

Інтерпретація впливу інноваційної діяльності в забезпеченні підтримки процесів розвитку підприємства туризму представлена на рисунку 3.

Систематизація науково-методологічних підходів до визначення теоретичної суті інноваційної діяльності туристичного підприємства, дозволила сформулювати авторське тлумачення цього поняття, під яким слід розуміти цілеспрямовану діяльність, що базується на використанні науково-технічного, інвестиційного та управлінського ресурсного інструментарію, раціональне поєднання якого трансформується в площину проектування та розробки інновацій (продукти, що володіють якісно новими структурно-функціональними характеристиками), впровадження в практику господарювання туристичного підприємства яких забезпечує формування передумов для підвищення ефективності його функціонування, покращення соціально-економічних параметрів задоволення потреб та інтересів споживачів, зміцнення превентивних механізмів мінімізації дестабілізуючого впливу ризиків і загроз підприємства, а також підвищення рівня його динамічної конкурентоспроможності на туристичному ринку.

Позиціонування сутнісно-змістовних характеристик інноваційної діяльності та її ролі в забезпеченні поступального розвитку туристичних підприємств доцільно здійснювати через призму таких підходів, як:

1) результат якісно-структурних еволюційних змін функціонування туристичної індустрії, що базуються на використанні новітніх досягнень науково-технічного прогресу та забезпеченні інвестиційної підтримки їх впровадження;

2) об'єктивна потреба в реструктуризації стратегічних бізнес-процесів туристичного підприємства, що зумовлена внаслідок постійної зміни вподобань і запитів клієнтів, а також жорсткої конкурентної боротьби на ринку туристичних послуг, імплементація в практику господарювання яких підвищує параметри ефективності функціонування підприємства;

3) специфічний вид діяльності туристичного підприємства, що спрямований на модернізацію стратегічних параметрів його функціонування на засадах розробки та використання наявних досягнень науково-технічного прогресу, ведення якого формує передумови для мінімізації ризиків стагнації підприємства в просторово-часовому вимірі.

Таким чином, стратегічна роль інноваційної діяльності в забезпеченні підтримки процесів розвитку туристичних підприємств об'єктивно потребує подальшого обґрунтування сутнісно-

змістових і прикладних характеристик специфіки формування організаційно-економічного інструментарію управління інноваційним розвитком підприємств туристичної галузі.

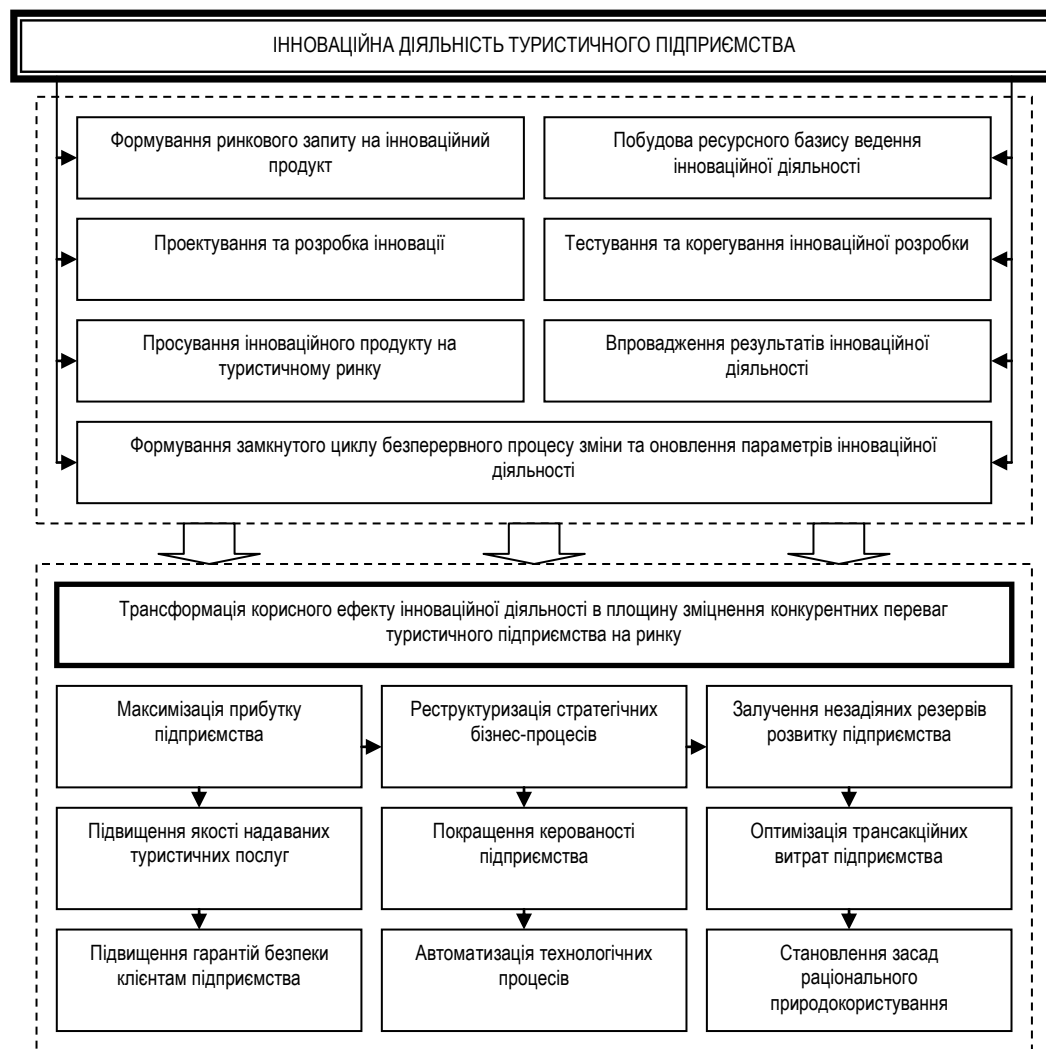

Рис. 3. Вплив інноваційної діяльності на забезпечення підтримки процесів розвитку туристичного підприємства*

*Джерело: розробка автора.

Висновки і перспективи.

Загострення конкурентної боротьби обумовлює доцільність активізації розвитку інноваційної діяльності туристичних підприємств, що тлумачиться як цілеспрямована діяльність у сфері використання науково-технічного, інвестиційного та управлінського ресурсного інструментарію, раціональне поєднання якого трансформується в проектування та розробку інновацій (продукти, що володіють якісно новими структурно-функціональними характеристиками), впровадження в практику господарювання підприємства яких забезпечує підвищення ефективності його функціонування, покращення соціально-економічних параметрів задоволення потреб

споживачів, побудови превентивних механізмів мінімізації дестабілізуючого впливу ризиків і загроз підприємства, а також зміцнення його конкурентних переваг на туристичному ринку.

Характер і сфера застосування інновацій туристичного підприємства передбачає їх диференціацію за такими видами, як сервісно-продуктові, організаційно-управлінські, ринково-маркетингові, технологічні та екологічні. Інноваційна діяльність відіграє стратегічно важливу роль у функціонуванні підприємств туризму, формалізується в максимізації їх прибутку, структурній перебудові бізнес-процесів, залученні незадіяних резервів розвитку, підвищенні якості туристичних послуг, покращенні керованості підприємства, оптимізації трансакційних витрат, підвищенні гарантій безпеки споживачів туристичних послуг, автоматизації технологічних процесів і становленні засад раціонального природокористування.

Список використаних джерел

1. Гарбера О. Є. Основні теоретичні та практичні аспекти інноваційної діяльності в туристичному господарстві України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. № 23. С. 29-32.
2. Денисенко М. П., Риженко Я. В. Стратегічна місія інноваційної діяльності та шляхи її активізації в Україні. *Проблеми науки*. 2007. № 6. С. 10-16.
3. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність. Київ : ЦУЛ, 2003. 376 с.
4. Микитюк П. П., Сенів Б. Г. Інноваційна діяльність. Київ : Центр учбової літератури. 2009. 392 с.
5. Miller D., Friesen P. Successful and Unsuccessful Phases of the Corporate Life Cycle. *Organizational Studies*. 1983. № 4. Р. 229-256.
6. Покропивний С. Ф. Інноваційний менеджмент у ринковій системі господарювання. *Економіка України*. 1995. № 2. С. 24-31.
7. Федоренко В. Г. Інноваційна і інвестиційна стратегія України. *Економіка та держава*. 2003. № 8. С. 16-27.
8. Черваньов Д. М., Нейкова Л. І. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України. Київ : Знання. 1999. 516 с.

Статтю отримано: 06.07.2018 / Рецензування 15.08.2018 / Прийнято до друку: 21.09.2018

Marta Barna

Dr.Sc.(in Economics), Associate Professor, The First Vice-Rector,
Lviv University of Trade and Economics
Lviv, Ukraine

E-mail: martabarna@ukr.net

Iryna Biletska

Ph.D. (in Economics), Head of the Department
Department of International Economics, Marketing and Management
Ivano-Frankivsk Educational and Scientific Institute of Management
of Ternopil National Economic University
Ivano-Frankivsk, Ukraine

E-mail: luc_im@ukr.net

RESEARCH OF THE ROLE OF INNOVATIVE ACTIVITIES IN ENSURING THE DEVELOPMENT OF TOURISM ENTERPRISES

Abstract

Under conditions of modern economy, efficient functioning and qualitative development of enterprises depend to a large extent on the activity of their introduction of innovative activity, the application of innovative processes in the operational, managerial, marketing, development and implementation of innovative products and services. In connection with this, it is expedient to justify the role of innovation activity in ensuring the development of tourism enterprises.

The article structured the stages of the essential characteristics of the innovation activity: innovation design; innovation

development; innovation testing; innovation adjustments; introduction of innovation. The systems of attributes of innovation activity are highlighted. The importance of innovation in the context of the implementation of a set of strategic, tactical and operational tasks of the functioning of socio-economic systems in the context of dynamic changes in the parameters of their environment. Depending on the structural and functional parameters of enterprise development, a description of the role of innovation in the context of each of the stages of its life cycle is given. The factors affecting the risk level of the development and implementation of an investment project are identified. The types of innovation of tourism enterprises and the specifics of their application are characterized. Graphically depicts the impact of innovation on providing support for the development of tourism enterprises.

Since innovation plays a strategically important role in the functioning of tourism enterprises, therefore, research on the role of innovation in ensuring the development of tourism enterprises will formalize profit maximization, structure business processes restructuring, attract untapped development reserves, improve the quality of tourism services, improve enterprise manageability, and optimize transactional costs, increase the agricultural security of consumers of tourism services, to automate technological processes and to develop the basis of rational nature management.

Keywords: development, tourist enterprise, innovative activity, life cycle.

References

1. Gharbera, O. Je. (2009). Osnovni teoretychni ta praktychni aspekty innovatsiinoi diialnosti v turystychnomu hospodarstvi Ukrainy [The main theoretical and practical aspects of innovation in the tourism industry of Ukraine]. *Investycii: praktyka ta dosvid* [Investments: practice and experience], 23, 29-32. [in Ukrainian]
2. Denysenko, M.P., & Ryzhenko, Ja.V. (2007). Stratehichna misiia innovatsiinoi diialnosti ta shliakhy yii aktyvizatsii v Ukraini [Strategic mission of innovation activity and ways of its activation in Ukraine]. *Problemy nauky* [Problems of science], 6, 10-16. [in Ukrainian]
3. Majorova, T.V. (2003). *Investycijna diialnist* [Investment activity]. Kyiv, Ukraine : CUL. [in Ukrainian]
4. Mykytjuk, P.P., & Seniv, B.H. (2009). *Innovacijna diialnist* [Innovation Activity]. Kyiv: Centr uchbovoho literatury. [in Ukrainian]
5. Miller, D., & Friesen, P. (1983). Successful and Unsuccessful Phases of the Corporate Life Cycle. *Organizational Studies*, 4, 229-256.
6. Pokropyvnyj, S.F. (1995). Innovatsiinyi menedzhment u rynkovii systemi hospodariuvannia [Innovative Management in a Market Economy System]. *Ekonomika Ukrainy* [Ukraine economy], 2, 24-31. [in Ukrainian]
7. Fedorenko, V.H. (2003). Innovacijna i investycijna strateghija Ukrainy [Innovation and investment strategy of Ukraine]. *Ekonomika ta derzhava* [Economy and the state], 8, 16-27. [in Ukrainian]
8. Chervanjov, D.M., & Nejkoval, L.I. (1999). *Menedzhment innovatsiino-investytsiinoho rozvytku pidpriemstv Ukrainy* [Management of innovation and investment development of enterprises of Ukraine]. Kyiv: Znannja. [in Ukrainian]

Received: 07.06.2018 / Review 08.15.2018 / Accepted 09.21.2018

